

Dějiny Číny II a Dějiny moderní Číny

Vyučující: Mgr. Denisa Hilbertová, M.A.
E-Mail: 430901@mail.muni.cz
Kancelář: U411 (Údolní 53, Brno)
Konzultační hodiny: St 14:30-15:30

Stručná charakteristika

Devatenácté století bylo pro Čínu zlomovým obdobím. Druhý nejdéle trvajících stát v historii musel sklonit hlavu před technickou vyspělostí západních mocností a přistoupit na vnucené nerovné podmínky. Nadále zhoršující se situace vyústila v pád kdysi slavného císařství na počátku století dvacátého. Avšak ani toto století nepřineslo Číně tolik potřebný klid. Neslo se v duchu neustálých bojů, velkého utrpení a jednoho z největších experimentů v lidských dějinách. Přes to všechno byla Čína schopna se vrátit mezi světové velmoci.

Cíle předmětu

Cílem kurzu je seznámit studenty s dějinnými událostmi v Číně od první opiové války v 19. století do r. 1989 a analyzovat jejich dopad na současnou čínskou společnost a vnitřní i zahraniční politiku ČLR. V průběhu jednotlivých přednášek tématicky zaměřených na nejvýznamnější mezníky čínské historie, budou studenti konfrontovat přednášenou problematiku se svými poznatky načerpanými z odborné literatury, jejichž základní znalost prokáží v rámci zkoušky.

Na konci tohoto kurzu bude student schopen:

- Orientovat se v hlavním událostem moderních čínských dějin
- na základě nabytých znalostí interpretovat tyto události v širším společenském a politickém kontextu
- objasnit proces zaostávání Číny za euro-americkým světem
- popsat příčiny pádu císařské Číny a vystihnout v základních rysech problematiku budování Čínské republiky
- charakterizovat průběh Druhé světové války na Dálném východě
- popsat proces převzetí moci v Číně Komunistickou stranou Číny v čele s Mao Zedongem a analyzovat specifika čínského komunismu
- porozumět pozici ČLR na počátku 21. století

Požadavky

Znalost anglického jazyka. Kvůli nedostatku českých publikací, bude část doporučené literatury v AJ.

Přednášky

1. Úvodní hodina

2. Počátek konce – Opiové války

- a) Příčiny
- b) Zájmy účastníků
- c) Průběh bojů a jednání
- d) Následky

3. Ztráta mandátu Nebes

- a) Rebelie
- b) Císařovna Dowager Cixi
- c) Sino-japonská válka
- d) Poslední císař

4. Čínská revoluce

- a) První světová válka na Dálném východě
- b) Sunjatsen, Kuomintang a Čankajšek
- c) Komunistická strana Číny
- d) Boj o přežití - rolníci

5. Občanská válka

- a) Politický souboj
- b) Zahraniční koncese
- c) Dlouhý pochod
- d) Vzestup Mao Ce-tunga

6 + 7. Druhá sino-japonská válka 1937-1945

- a) Vpád Japonců
- b) Nankingský masakr
- c) Loutkový stát Mandžukuo
- d) Druhá světová válka na Dálném východě
- e) Křehká spolupráce KMT a KSČ
- f) Územní zisky

7. Poslední tažení Kuomintangu

- a) Obnovení občanské války
- b) Zájmy zahraničních mocností
- c) Úprk na Taiwan
- d) Vyhlášení ČLR

8. 50. léta

- a) Mao Ce-tung upevňuje pozici
- b) Roky kampaní
- c) Velký skok vpřed

9. 60. a 70. léta

- a) Tvrdý dopad Velkého skoku
- b) Mao v ústraní
- c) Hrůzy kulturní revoluce

10. Kult osobnosti

- a) Propaganda
- b) Postavení ČLR ve světě
- c) Naděje lepších zítřků

11. Ekonomický boom

- a) 80. léta
- b) Komunismus s čínskou charakteristikou
- c) Tian'anmen

12. Náměstí nebeského klidu

- a) Následky a dědictví
- b) Reakce ve světě
- c) Odkaz Deng Xiaopinga

Hodnocení

Kurz je zakončen zkouškou nebo kolokviem.

Zakončení pro zkoušku

- Písemný test
- Ústní zkouška testující znalosti z dějin Číny. Student na zkoušku přinese seznam 7 knih z doporučené literatury – více informací viz seznam doporučené literatury

Zakončení pro kolokvium

- Písemný test (studenti mimo kmenový obor KSC MOHOU mít u testu své poznámky)

Doplňují dobové materiály k výuce nalezne v odevzdávací předmětu (není povinné, pouze pro případné zájemce, kteří by si rádi doplnili výklad přednášky)

Povinná literatura:

1. BAKEŠOVÁ, Ivana. Čína ve XX. století. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 125 s. ISBN 80-244-0251-3.
vybrané kapitoly:
 - a. Oddíl I podkapitola 2 a 4
 - b. Oddíl II podkapitola 2,3,6
 - c. Oddíl III podkapitola 2,3
 - d. Oddíl V podkapitola 1,2,4
2. BAKEŠOVÁ, Ivana. Čína ve XX. století. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X.
a. vybrané kapitoly: I, IV, V, VI, VIII, IX
3. FAIRBANK, John King. Dějiny Číny. Praha: Lidové noviny, 1998. 656 s. ISBN 80-7106-249-9.
a. vybrané kapitoly: str. 228- 240, 259-267, 285-296, 305-327, 334-387, 388-478.

Při jiném vydání sledujte obsah:

Opium a snaha o nové uspořádání v Kantonu 1834-1842

Zahájení století smluv po roce 1842

10. POVSTÁNÍ A RESTAURACE

Velké povstání Tchaj-pinčů 1851-1864

Reformní hnutí

Boxerské povstání 1898-1901

Neřešitelné systémové problémy

Revoluce z roku 1911 a Jüan Š-kchajova diktatura

Hnutí za novou kulturu

Hnutí 4. Května

Nástup čínské buržoazie

Počátky Komunistické strany

14. NÁRODNÍ REVOLUCE A NANKINSKÁ VLÁDA

Sunjatsen a jednotná fronta

Čankajškův nástup k moci

Povaha nankingské vlády

15. DRUHÝ NÁSTUP KOMUNISTICKÉ STRANY ČÍNY (všechny podkapitoly v tomto oddílu)

16. VÁLKA ODPORU V ČÍNĚ 1937-1945 (všechny podkapitoly v tomto oddílu)

17. OBČANSKÁ VÁLKA A KUOMINTANG NA TAIWANU (všechny podkapitoly v tomto oddílu)

18. USTANOVENÍ KONTROLY VE STÁTNÍ SPRÁVĚ A NA VENKOVĚ (všechny podkapitoly v tomto oddílu)

19. VELKÝ SKOK 1958-1960 (všechny podkapitoly v tomto oddílu)

20. KULTURNÍ REVOLUCE 1966-1976 (všechny podkapitoly v tomto oddílu)

21. TENG SIO-PINGOVY REFORMY 1978-1988 (všechny podkapitoly v tomto oddílu)

4. CHANG, Yong. *Divoké labutě*. Praha : Knižní klub, 1996. ISBN 80-7176-389-6.

Doporučená literatura:

Student na zkoušku přinese seznam 6 knih z doporučené literatury

- Po domluvě lze vybrat i jiné tituly, Vaše návrhy jsou vítány.
- Min. 2 publikace primárně se zabývající císařským obdobím, 2 publikace republikánským obdobím a 2 publikace po založení ČLR.
- Seznam může obsahovat maximálně troje memoáry, případě zahrnutí publikací vydaných během období socialismu v ČSSR je nutné zahrnout obsahově podobný titul vydaný na západě nebo po roce 1989.

19. století

Atwill, David G. *The Chinese sultanate : Islam, ethnicity, and the Panthay Rebellion in southwest China, 1856-1873*, Stanford, Calif. : Stanford University Press, 2005.

Chang, Jung. *Empress dowager Cixi : the concubine who launched modern China*, New York : Anchor Books, a division of Random house, LLC, 2014.

Diana Preston. *The boxer rebellion : the dramatic story of China's war on foreigners that shook the world in the summer of 1900*, New York : Walker, 2000.

Elman, Benjamin A. *Civil examinations and meritocracy in late imperial China*, Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 2013.

Elman, Benjamin A. *On their own terms : science in China, 1550-1900*, Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 2005.

Gray, Jack, *Rebellions and revolutions : China from the 1800s to 2000*, Oxford : Oxford University Press, 2003.

Haddad, John R. *America's first adventure in China : trade, treaties, opium, and salvation*, Philadelphia : Temple University Press, 2013.

Hanes, W. Travis and Sanello, Frank *Opium wars : the addiction of one empire and the corruption of another*, Naperville, Ill. : Sourcebooks, 2002.

Holt, Edgar, *The Opium Wars in China*, London : Putnam, 1964.

Jenks, R.D., *Insurgency and social disorder in Guizhou : the "Miao" Rebellion, 1854-1873*, Honolulu : University of Hawaii

Press, 1994.

Liu, Kwang-Ching, *China's early modernization and reform movement : studies in late nineteenth-century China and American-Chinese relations*, Taipei, Taiwan : Institute of Modern History, Academia Sinica, 2009.

Lone, Stewart, *Daily lives of civilians in wartime Asia : from the Taiping Rebellion to the Vietnam War*, Westport, Conn. : Greenwood Press, 2007.

Lovell, Julia, *The opium war : drugs, dreams and the making of China*, London : Picador, 2011.

Rowe, William T. *China's last empire : the great Qing*, Cambridge, Mass. : Belknap Press of Harvard University Press, 2009.

Schoppa. R. Keith *Revolution and its past : identities and change in modern Chinese history*, Upper Saddle River, NJ, London : Prentice hall, 2006.

Spence, Jonathan D., *God's Chinese son : the Taiping Heavenly Kingdom of Hong Xiuquan*, New York : W.W. Norton & Company, 1997.

Spence, Jonathan D., *The search for modern China*, New York : W.W. Norton & Company, 1991.

Tobie Meyer-Fong. *What remains : coming to terms with civil war in 19th century China*, Stanford, California : Stanford University Press, 2013.

Waltner, Ann, *Getting an heir : adoption and the construction of kinship in late imperial China*, Honolulu, Hawaii : University of Hawaii Press, 1990.

Wang, Wensheng, *White Lotus rebels and south China pirates : crisis and reform in the Qing empire*, Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 2014.

Westad, Odd Arne *Restless empire : China and the world since 1750*, London : Vintage books, 2013.

Zarrow, Peter, *After empire : the conceptual transformation of the Chinese state, 1885-1924*, Stanford, California : Stanford University Press, 2012.

20. století

Bachman. D., *Bureaucracy, economy and leadership in China : the institutional origins of the Great Leap Forward*, Cambridge : Cambridge University Press, 1991.

Bergère, Marie-Claire, *Sun Yat-sen*, Stanford, Calif : Stanford University Press, 1998.

Chang, Yong a Jon Halliday. *Mao : příběh, který možná neznáte*. Translated by Michaela Ponocná. Vyd. 1. Praha: Beta-Dobrovský, 2006.

Changová, Iris, *Nankingský masakr : nejkrvavější prolog druhé světové války*, Praha : Naše vojsko, 2010.

Chen, Jian. *Mao's China and the cold war*, Chapel Hill : The University of North Carolina Press, c2001.

Chen. Yuan-Tsung, *Return to the middle kingdom : one family, three revolutionaries, and the birth of modern China*, New York : Union Square Press, 2008.

Chung, Yuehtsen Juliette *Struggle for national survival : eugenics in Sino-Japanese contexts, 1896-1945*, London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2002.

Clements. Jonathan, *Mao Zedong*, London : Haus, 2006.

Cunningham, Philip J, *Tiananmen moon : inside the Chinese student uprising of 1989*, Lanham : Rowman & Littlefield, 2014.

- Davin. Delia, *Mao Zedong*, Stroud : Sutton, 1997.
- Dikötter, Frank, *Mao's great famine : the history of China's most devastating catastrophe, 1958-1962*, New York : Walker, 2010.
- Dikötter, Frank, *The tragedy of liberation : a history of the Chinese revolution, 1945-57*, London : Bloomsbury, 2014.
- Dillon, Michael *Xinjiang and the expansion of Chinese Communist power : Kashgar in the early twentieth century*, London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2014
- Ebrey, Patricia Buckley. *The Cambridge illustrated history of China*, Cambridge : Cambridge University Press, 1999.
- Edmonds, Richard Louis and Goldstein, Steven M. (ed.) *Taiwan in the twentieth century : a retrospective view* Cambridge : Cambridge University Press, 2001.
- Epstein. Israel, *Woman in world history : life and times of Soong Ching Ling (Mme. Sun Yatsen)*, Beijing, China : New World Press : 1995.
- Fenby, Jonathan, *The Penguin history of modern China : the fall and rise of a great power, 1850-2009*, London : Penguin Books, 2009.
- Fenby. Jonathan, *Chiang Kai-shek: China's generalissimo and the nation he lost*, New York : Carroll & Graf, 2004, c2003.
- Fogel.Joshua A. *The Nanjing Massacre in history and historiography*, Berkeley : University of California Press, 2000.
- Gao Yuan. *Born red : a chronicle of the Cultural Revolution*, Stanford, Calif : Stanford University Press, 1987.
- Goodman, David, *Deng Xiaoping*, London : Cardinal, 1990.
- Grasso, June, Corrin., Jay and Kort. Michael *Modernization and revolution in China : from the Opium Wars to world power*, Armonk, N.Y. : M.E. Sharpe, 2004.
- Greenhalgh, Susan, *Just one child : science and policy in Deng's China*, Berkeley : University of California Press, c2008.
- Harrison, Henrietta, *China*, London : Bloomsbury Academic, 2001.
- Hore, Charlie, *The road to Tiananmen Square*, London : Bookmarks, 1991.
- Hsiung, James C. & Levine, Steven I. (ed.) *China's bitter victory : the war with Japan, 1937-1945*, M.E. Sharpe, 1992.
- Hsü, Immanuel C.Y. *The rise of modern China*, New York : Oxford University Press, 2000.
- Kapstein, Matthew T. *The Tibetans*, Malden, MA : Blackwell Publishing, 2006
- Karl. Rebecca E. *Mao Zedong and China in the twentieth-century world : a concise history*, Durham [NC] : Duke University Press, 2010.
- Kessler, Lawrence D. *The Jiangyin Mission Station : an American missionary community in China, 1895-1951*, Chapel Hill, N.C. : University of North Carolina Press, 1996.
- Kirby, William C., Ross, Robert S. and Li, Gong (ed.), *Normalization of U.S.-China relations : an international history*, by Cambridge, Mass. : Harvard University Asia Center Distributed by Harvard University Press, c2005.
- Kissinger, Henry, *On China*, London : Allen Lane ; New York : Penguin Books, 2011.
- Lary. Diana, *The Chinese people at war : human suffering and social transformation, 1937-1945*, New York : Cambridge University Press, 2010.
- Long, Simon, *Taiwan : China's last frontier*, New York : St. Martin's Press, 1991.

- Lynch, Michael, *Mao*, London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2017.
- Macfarquhar, Roderick, *The origins of the cultural revolution. 1, Contradictions among the people, 1956-1957*, New York : Columbia University Press, c1974.
- Macfarquhar, Roderick, *The origins of the cultural revolution. 2, The great leap forward, 1958-1960*, New York : Columbia University Press, c1983.
- Macfarquhar, Roderick, *The origins of the cultural revolution. 3, The coming of the cataclysm, 1961-1966* / Oxford : Oxford University Press, 1997.
- Macfarquhar, Roderick. *The politics of China: sixty years of the People's Republic of China*. Third Edition. New York: Cambridge University Press, 2011.
- Mann, Susan L. *Gender and sexuality in modern Chinese history*, New York, NY : Cambridge University Press, 2011.
- Manning, Kimberley Ens and Wemheuer, Felix, *Eating bitterness : new perspectives on China's Great Leap Forward and famine*, Vancouver : UBC Press, 2011.
- Ming, Ruan, *Deng Xiaoping : chronicle of an empire*, Boulder : Westview Press, 1994.
- Orville Schell and David Shambaugh (ed.) *The China reader : the reform era*, New York : Vintage Books, a division of Random House, Inc., 1999.
- Pakula, Hannah, *The last empress : madame Chiang Kai-shek and the birth of modern China*, New York : Simon & Schuster, 2009.
- Pakula, Hannah *The last empress : Madame Chiang Kai-Shek and the birth of modern China*, London : Weidenfeld & Nicolson, 2010.
- Pchu-i. *Byl jsem posledním císařem čínským*, Praha : Panorama, 1990.
- Peterson, Glen , Hayhoe, Ruth and Lu, Yongling (ed.) *Education, culture, and identity in twentieth-century China*, Ann Arbor : University of Michigan Press, 2001.
- Pietrusza, David *The Chinese Cultural Revolution*, San Diego, Calif : Lucent Books, 1996.
- Salisbury, Harrison E. *The Long March : the untold story*, London : Macmillan, 1985.
- Schoenhals, Michael (ed.), *China's cultural revolution, 1966-1969 : not a dinner party*, Armonk : M.E. Sharpe, c1996.
- Shakabpa, Tsepon W. D. *Dějiny Tibetu*, Praha : Lidové noviny, 2000.
- Shapiro, Judith. *Mao's war against nature : politics and the environment in revolutionary China*, Cambridge : Cambridge University Press, 2001.
- Smith, Warren, *Tibetan nation : a history of Tibetan nationalism and Sino-Tibetan relations*, Boulder, Colorado : Westview Press, 1996.
- Spence, Jonathan D. *The gate of heavenly peace : the Chinese and their revolution 1895-1980*, Harmondsworth : Penguin Books, 1982
- Taylor, Jay, *The generalissimo : Chiang Kai-shek and the struggle for modern China*, Cambridge, Massachusetts : The Belknap press of Harvard University Press, 2011.
- Teiwes, Frederick C. with Sun, Warren, *China's road to disaster : Mao, central politicians, and provincial leaders in the unfolding of the Great Leap Forward, 1955-1959*, Armonk, N.Y : M.E. Sharpe, 1999.

- Vera Vladimirovna Vishnyakova-Akimova, *Two years in revolutionary China : 1925-1927*, Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1971.
- Wen. Chihua, *Red mirror : children of China's cultural revolution*, Westview, 1995.
- Westad. Odd Arne, *Cold war and revolution : Soviet-American rivalry and the origins of the Chinese civil war, 1944-1946*, New York : Columbia University Press, 1993.
- Westad. Odd Arne, *Decisive encounters : the Chinese Civil War, 1946-1950*, Stanford, Calif. : Stanford University Press, 2003.
- Wilson. Dick, *The long march, 1935 : the epic of Chinese communism's survival*, Harmondsworth (etc.) : Penguin, 1977.
- Wu, Emily, *Peříčko v bouři : dětství ztracené v chaosu*, Plzeň : NAVA, 2008.
- Yang Jisheng, *Tombstone : the great Chinese famine, 1958-1962*, New York : Farrar, Straus and Giroux, 2012
- Yang Xiguang and Susan McFadden. *Captive spirits : prisoners of the Cultural Revolution*, Hong Kong ; New York : Oxford University Press, 1997.
- Yang, Winston L.Y. and Wagner, Marsha L., *Tiananmen : China's struggle for democracy : its prelude, development, aftermath, and impact*, Baltimore : University of Maryland School of Law, 1990.
- Yoshihiro, Ishikawa. *The formation of the Chinese Communist Party*, New York : Columbia University Press, c2013.
- Zang. Xiaowei, *Children of the cultural revolution : family life and political behavior in Mao's China*, Boulder, Colo. (USA): Westview Press, 2000.
- Zarrow, Peter, *China in war and revolution, 1895-1949*, London : Routledge, Taylor & Francis Group, 2005.
- Zedong, Mao, *Strategic problems of China's revolutionary war*, Peking : Foreign Languages Press, 1954.
- Zhang Kaiyuan. *Eyewitnesses to massacre : American missionaries bear witness to Japanese atrocities in Nanjing*, Armonk, N.Y. : M.E. Sharpe, 2001.
- Zhang, Xinxin *Chinese lives*, London : Penguin Books, 1989
- Zhao. Dingxin, *The power of Tiananmen : state-society relations and the 1989 Beijing student movement*, Chicago, Ill. : University of Chicago Press, 2004.

Jakýkoli svazek z The Cambridge History of China